

УДК 351

DOI <https://doi.org/10.51547/ppp.dp.ua/2024.5.11>

Драган Ірина Василівна,

доктор наук з державного управління, старший науковий співробітник,
професор кафедри менеджменту
ЗВО «Університет трансформації майбутнього»
ORCID ID: 0000-0002-6906-5000

Драган Іван Олександрович,

доктор наук з державного управління, професор,
завідувач кафедри права та правоохоронної діяльності
Державного університету «Житомирська політехніка»
ORCID ID: 0000-0002-5716-1273

Верительник Світлана Мельсиківна,

доктор філософії з публічного управління та адміністрування,
доцент кафедри публічного управління та адміністрування
Маріупольського державного університету
ORCID ID: 0000-0002-6960-3737

УДОСКОНАЛЕННЯ ДЕРЖАВНОЇ ІНФОРМАЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ НА ОСНОВІ ВПРОВАДЖЕННЯ СУЧАСНИХ ЦИФРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ В СИСТЕМУ УПРАВЛІННЯ

IMPROVEMENT OF STATE INFORMATION POLICY BASED ON THE IMPLEMENTATION OF MODERN DIGITAL TECHNOLOGIES INTO THE MANAGEMENT SYSTEM

Статтю присвячено дослідженню сучасних умов цифрової трансформації. Зазначене зумовило необхідність удосконалення теоретичних засад щодо забезпечення управлінського процесу в галузі організації та розвитку економічних систем спільного споживання.

Доведено, що використання методів штучного інтелекту та машинного навчання для аналізу даних, їх оптимізації та побудові на цій основі нових схем співробітництва відкриває великі перспективи у процесі управління економічними системами спільного споживання. Вони базуються на формуванні індивідуальних та бізнес-пропозицій, заснованих на дослідженні переваг та поведінки учасників систем спільного споживання завдяки розробці відповідних інтелектуальних алгоритмів та можливості постійного оновлення та адаптації систем до умов цифрової економіки, що змінюються.

Наведено класифікацію цифрових платформ, яку представлено наступним чином. За основними типами розрізняють: інструментальні цифрові платформи; програмні комплекси із застосуванням наскрізних технологій до роботи з інформаційними даними; інфраструктурні цифрові платформи служать для забезпечення взаємодії учасників IT-ринку та надання споживачам рішень для автоматизації своїх процесів; прикладні – цифрові платформи, призначені для обміну товарами та послугами між незалежними учасниками сфери діяльності.

Визначено особливості та роль цифрової платформатизації, як одного з драйверів впровадження цифрових технологій в управлінні економічними системами, їх роль та значення у вдосконаленні комунікації між організаціями, людьми та соціально-економічними системами, у становленні та розвитку системи спільного споживання – стало Мі глобальної організаційно-економічної моделі, яка міцно увійшла в життя та активно розвивається, набула такого масштабу, що вже сьогодні становить альтернативу ринкової економіки на світовому рівні.

Масштабність проблем державної цифрової (інформаційної) політики в Україні, пояснюється стрімким розвитком цифрової економіки, отже, цифрові методи та інструменти, що використовуються в процесі управління системами спільного споживання, вимагають постійної адаптації до змін, оновлення вимог до публічного менеджменту для активного впровадження в діяльність сучасних організацій.

Ключові слова: державна політика, інновації, інформаційна політика, управлінська система, цифрова платформа, цифрова трансформація.

The article is devoted to the study of modern conditions of digital transformation. This has led to the need to improve the theoretical foundations for ensuring the management process in the field of organization and development of economic systems of shared consumption.

It has been proven that the use of artificial intelligence and machine learning methods for data analysis, their optimization and the construction of new cooperation schemes on this basis opens great prospects in the process of managing economic systems of shared consumption. They are based on the formation of individual and business proposals, based on the study of the benefits and behavior of participants of shared consumption systems thanks to the development of appropriate intelligent algorithms and the possibility of constant updating and adaptation of systems to the changing conditions of the digital economy.

The classification of digital platforms is given, which is presented as follows. The main types are: instrumental digital platforms; software complexes using end-to-end technologies for working with information data; infrastructural digital platforms serve to ensure the interaction of IT market participants and provide consumers with solutions for automating their processes; applied – digital platforms designed for the exchange of goods and services between independent participants in the field of activity.

The peculiarities and role of digital platformization as one of the drivers of the introduction of digital technologies in the management of economic systems, their role and significance in improving communication between organizations, people and socio-economic systems, in the formation and development of the joint consumption system – a sustainable global organizational and economic model, which has firmly entered life and is actively developing, has acquired such a scale that it is already an alternative to the market economy at the world level.

The scale of the problems of state digital (information) policy in Ukraine is explained by the rapid development of the digital economy, therefore, digital methods and tools used in the process of managing shared consumption systems require constant adaptation to changes, updating the requirements for public management for active implementation in the activities of modern organizations.

Key words: state policy, innovation, information policy, management system, digital platform, digital transformation.

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. Розвиток економіки та суспільства на сучасному етапі цифрової трансформації передбачає тіснішу інтеграцію сучасних цифрових технологій у системи менеджменту різного рівня. У рамках такої інтеграції відбувається активне впровадження цифрових інноваційних підходів у бізнес-процеси організацій, які вони реалізують у моделі стратегічного, тактичного та оперативного управління виробництвом та ресурсами, а також створенні схеми організаційної взаємодії.

Це повною мірою стосується і такої, порівняно нової форми взаємодії, як економічні системи спільного споживання, цифрові платформи на базі надання їм доступу до інформації та різних інноваційних цифрових сервісів. Використання методів штучного інтелекту та машинного навчання для аналізу даних, їх оптимізації та побудові на цій основі нових схем співробітництва відкриває великі перспективи у процесі управління економічними системами спільного споживання. Вони базуються на формуванні індивідуальних та бізнес-пропозицій, заснованих на дослідженні переваг та поведінки учасників систем спільного споживання завдяки розробці відповідних інтелектуальних алгоритмів та можливості постійного оновлення та адаптації систем до умов цифрової економіки, що змінюються.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Фундаментальним та прикладним аспектам ста-

новлення державної інформаційної політики з визначенням її проблемних сторін присвячені наукові публікації вітчизняних та зарубіжних дослідників, а саме: В. Вишневського, О. Джуцова, П. Друкера, С. Коляденко, І. Карчева, Б. Кінг, О. Крюкова, Р. Ліпсі, Л. Ляміна, В. Ляшенко, Д. Мельника, В. Пілінського, К. Скінера, Н. Стеблина, В. Шамрая, Ю. Шемшученка та ін..

Формулювання цілей статті. Сучасні умови цифрової трансформації зумовлюють необхідність удосконалення теоретичних засад щодо забезпечення управлінського процесу в галузі організації та розвитку економічних систем спільного споживання.

Виклад основного матеріалу дослідження. Нині цифрові платформи виступають одним із драйверів у процесі впровадження цифрових технологій у життєдіяльність суспільства. Ключова ідея цифрових платформ у бізнесі полягає у взаємодії та налагодженні комунікацій між учасниками процесу (організаціями, людьми та соціально-економічними системами) у режимі реального часу. За рахунок впровадження цієї цифрової технології відбувається перетворення існуючих економічних галузей і перехід на новий формат функціонування, створюючи тим самим нові ринки, нові форми участі або ведення бізнесу, що конкурують з традиційними формами господарської діяльності, забезпечується безпосередня взаємодія між групами користувачів.

Перспективний напрямок – використання технології блокчейн у створенні регіональних і навіть глобальних платформ, які можуть безпосередньо поєднати виробників товарів із споживачами та виключити з ланцюжка постачання ритейлерів. Платформна модель стала основою успіху багатьох сьогоденних найбільших, швидкозростаючих та важливих компаній, таких як Google, Amazon, Microsoft до Uber, Airbnb, eBay та інші. Цифрові платформи перетворюють безліч економічних та соціальних сфер, від охорони здоров'я та освіти до виробництва, енергетики та уряду, вносять великі зміни у наше повсякденне життя, дають змогу охопити дедалі більшу аудиторію та пропонують більш персоналізований та ефективний досвід [2].

Існує велика кількість визначень поняття «цифрова платформа». Не заглиблюючись у цю проблему, зупинимось на визначенні Європейської комісії: "Цифрова платформа (digital platform) є технологічною основою для надання або агрегування послуг (контенту) від постачальників до кінцевих користувачів" [1].

Отже, цифрова платформа є єдиним інформаційним простором, що включає сукупність цифрових даних для аналізу та прикладних інструментів для роботи, а також забезпечує комунікацію та вигідну взаємодію між учасниками будь-яких процесів. Основними елементами платформ є виробники та споживачі послуг, цифрові платформи з додатками, що застосовують цифрові технології роботи з даними.

Найчастіше у створенні цифрових платформ, крім інтернету, застосовуються такі цифрові технології, як інтернет речей (Internet of Things, IoT) та блокчейн (BlockChain). На практиці виділяється велика різноманітність цифрових платформ, що охоплюють широкий спектр діяльності. В даний час цифрові платформи набули поширення в різних сферах діяльності. Виділяють торгові платформи, соціальні мережі, рекламні платформи, платіжні системи, комунікаційні платформи, платформи розповсюдження додатків, послуги онлайн-посередництва, послуги платформ відео обміну, креативні канали контенту, платформи спільного споживання [2].

Цифрові платформи все ширше використовуються в підприємницькій діяльності. Цифрові платформи сприяють створенню нових ринків, нових форм участі або ведення бізнесу, які конкурують із традиційними формами господарської діяльності. Вони також забезпечують безпосередню взаємодію між різними групами користувачів. Успіх цифрових платформ, нові практики

на цифровому ринку дають змогу громадянам пропонувати послуги та мати нові можливості працевлаштування, гнучкі умови роботи і, як наслідок, новий дохід, розширення пропозиції та зниження цін, а також ефективнішого використання ресурсів. Дослідження Глобального інституту McKinsey показало, що компанії з будь-якою цифровою платформою можуть прискорити зростання прибутку порівняно з компаніями, які не мають платформи.

Цифрова платформатизація дає змогу розосередити бізнес та виробництво по різних регіонах. Великий бізнес, централізація економіки та координація виробництва в одному місці відходять на другий план, оскільки рентабельнішим стає виконання робіт не за трудовим контрактом, а на умовах аутсорсингу послуг.

Покращує спільну роботу: цифрові інструменти дають змогу робочим групам співпрацювати в режимі реального часу, незалежно від їхнього географічного положення, що сприяє ухваленню обґрунтованих оперативних рішень.

Класифікація цифрових платформ представлено наступним чином.

За основними типами розрізняють такі цифрові платформи:

- інструментальні цифрові платформи
- програмні комплекси із застосуванням наскрізних технологій до роботи з інформаційними даними, формують прикладні рішення для обробки даних (операційні системи, наприклад, AndroidOS, iOS та інших.);
- інфраструктурні цифрові платформи служать для забезпечення взаємодії учасників ІТ-ринку та надання споживачам рішень для автоматизації своїх процесів;
- прикладні – цифрові платформи, призначені для обміну товарами та послугами між незалежними учасниками сфери діяльності (маркетплейси Amazon, Uber, Airbnb та ін.).

За масштабом діяльності виділяють такі цифрові платформи: глобальні, національні, регіональні, галузеві, підприємств. Глобальні цифрові платформи працюють у всьому світі (наприклад, YouTube). Національні цифрові платформи діють у межах країни (сервіси Дія, ПриватБанк). Регіональні цифрові платформи функціонують в окремих регіонах. Галузеві цифрові платформи діють у межах певної галузі. Платформи лише на рівні підприємств призначені для корпоративного користування [3]. Одним із прикладів цифрових платформ глобальної логістики є міжнаціональна логістична цифрова платформа Китаю LOGINK. Розробка LOGINK фінансувалася Урядом Китаю,

представляє єдину загальнодоступну платформу для інформаційного обміну у сфері логістики.

Цифрова платформа управляється на державному рівні та об'єднує 450 тисяч китайських підприємств, а також 26 морських портів та 91 логістичних парків. Учасників платформи ділять на чотири категорії: світові партнери, асоціації, комерційні підприємства та сервісні компанії. Унікальність цифрової платформи LOGINK полягає в її масштабності та стандартизації. За рахунок величезної кількості різних джерел як внутрішні китайські логістичні інфраструктури, так і закордонні морські порти, логістичні мережі, платформа LOGINK формує чітку картину і структуру глобальної логістичної системи. Стандартизація є одним із найважливіших критеріїв у розробці даної платформи, оскільки без розробки єдиних стандартів неможливо ефективно застосовувати можливості платформи міжнародним учасникам. Сервісні служби LOGINK забезпечують доступ до можливостей платформи, таких як інформаційне забезпечення, моніторинг, функції управління логістичними структурними одиницями та фінансовими послугами. [6].

У країнах ЄС існує міжнародна логістична платформа The European Logistics Platform (ELP), серед партнерів цієї цифрової платформи виділяють всесвітні, національні організації та приватні компанії. Основна мета взаємодії у цій платформі полягає у підвищенні конкурентоспроможності та збереженні лідируючих позицій у світовій торгівлі за допомогою впровадження та застосування цифрових технологій.

З переходом до платформного типу управління компанії можуть у єдиному створеному середовищі організувати завдання всіх відділів компанії, починаючи з обліку продажів, бухгалтерських операцій, закінчуючи інтеграцією логістичного підрозділу та відділу персоналу. Платформено-орієнтовані підприємства забезпечують собі організацію безперервних бізнес процесів із прозорою схемою контролю оперативних підрозділів, і навіть дає змогу підвищити якість сервісу клієнтам, поліпшити взаємодію всередині компанії. [3; 4].

Підприємства, які орієнтовані на використання цифрових платформ мають конкурентну перевагу у економічному середовищі. Такі компанії, з одного боку, посередники, які забезпечують необхідні умови, а з іншого боку, створюють інфраструктуру, за допомогою якої можуть зводити та отримувати всі цифрові дані щодо операцій користувачів програми. Активний бум на використання цифрових платформ пов'язаний з їх

функціями зі збирання та аналізу інформації для подальшої стратегії розвитку та монетизації.

Також можна класифікувати цифрові платформи у сфері діяльності та функціоналу [5]. Серед них виділено платформи системи спільного споживання (шерингові платформи).

В результаті платформатизації та інших механізмів цифрової трансформації відбувається перехід до спільного споживання – стійкої глобальної організаційно-економічної моделі, яка міцно увійшла в життя та активно розвивається, цьому значною мірою сприяють цифровізація суспільства та наступні фактори:

- уніфікація споживчого споживання;
- різноманіття форм власності;
- ускладнення організаційно-економічних та суспільних відносин;
- підвищення рівня соціальної довіри та прозорості діяльності підприємницького сектору;
- усвідомлена неефективність використання активів;
- розвиток інтернет-технологій та мережевих спільнот;
- підвищення рівня раціональності та екологічності споживання;
- економічні кризи та зниження рівня та якості життя населення.

З'являються нові форми спільних підприємств (СП) у різних сферах господарської діяльності, збільшуючи масштаби їх поширення як на глобальному рівні, так і у нашій країні. Спільне споживання розвивається, розширюються сфери та форми його застосування. Завдяки інтернету та іншим засобам цифровізації СП набуло такого масштабу, що про нього заговорили як про конкурента традиційного бізнесу. Цифрові платформи, реалізуючи концепцію спільного споживання, дають змогу об'єднуватися в необмежену кількість учасників, готових ділитися різними ресурсами, взяти їх у тимчасове користування, замість купувати у власність [3].

Слід навести найважливіші напрями еволюції управління економічними системами у процесі цифрової трансформації, що доповнюють та розширюють уявлення традиційного менеджменту, включаючи:

- розробку та впровадження універсальних систем, що дають змогу різним організаціям здійснювати управління за єдиними моделями та алгоритмами;
- комплексне рішення управлінських завдань, що здійснюється у взаємозв'язку з іншими функціональними сферами організації;
- оптимізацію та прогнозування процесів

у сфері виробництва та управління на основі принципу ERP (Enterprise Resource Planning);

- узгодження стратегічних, тактичних та оперативних планів;

- удосконалення інфраструктури та інформаційно-аналітичного забезпечення управління завдяки використанню Інтернет-технологій.

Доповнений таким чином зміст процесу управління у контексті цифрової трансформації аргументує використання сучасними організаціями економічних систем спільного споживання.

У результаті слід виділити сукупність чинників, які сприяють розвитку економічних систем спільного споживання за умов цифровізації, зокрема:

- розвиток технологічних та цифрових інновацій;

- зростання зацікавленості суб'єктів господарювання в отриманні конкурентних переваг;

- швидка зміна споживчих переваг через різні економічні та неекономічні причини, включаючи «зелений порядок денний», а також популяризацію здорового способу життя, мінімалізму, відмови від надмірного споживання та демонстрації розкоші та ін.;

- розширення соціальної взаємодії та співробітництва;

- потреба у підвищенні довіри між організаціями, що діють у бізнес-середовищі, їх численними стейкхолдерами та індивідами, а також у масштабах усього суспільства.

В цілому, зміщення управлінського фокусу з володіння ресурсами на їхнє спільне використання сприяє трансформації базових основ сучасного менеджменту, орієнтованого, перш за все, на оптимізацію ресурсного забезпечення. Очікуваним ефектом таких змін для суспільства стає раціональне споживання всіх видів ресурсів, зменшення кількості відходів та шкідливих викидів в атмосферу, скорочення «вуглецевого сліду», а також усунення всіх видів нерівності, дискримінації та розширення суспільних зв'язків. Перспективи подальшого розвитку організаційної взаємодії при цьому пов'язані з безперервним удосконаленням цифрових платформ та технологій, розширенням кількості учасників систем спільного споживання, а також посиленням тренду на усвідомлене споживання та реалізацію екологічних програм.

Це демонструє тісний зв'язок між розвитком економічних систем спільного споживання та активізацією інноваційних процесів через те, що, з одного боку, впровадження інновацій змінює споживчі переваги, забезпечуючи їхню орієнта-

цію на спільне споживання та екологічну безпеку, а з іншого – нові запити споживачів стимулюють розробку технологічних інновацій [4].

Одним із найважливіших аспектів спільного споживання є зниження ролі вертикальних структур та ієрархічних зв'язків із переходом до однорангової моделі організації, для якої характерні децентралізація управління та безпосередні економічні зв'язки між рівноправними учасниками взаємодії. Відмінною рисою такої моделі є самоорганізація учасників, що забезпечує виробництво, обмін, розподіл та споживання матеріальних та нематеріальних продуктів без використання централізованих структур управління, на основі постійного зворотного зв'язку та саморегулювання, включаючи самооцінку, ранжування та рейтингування та застосування санкцій до порушників.

Зазначене дає змогу стверджувати про те, що розвиток спільного споживання призводить до послаблення ролі традиційних ринкових бізнес-моделей, що базуються на складних ланцюжках поставок і нерідко використовують консервативні організаційні структури управління. Управлінські основи організаційної взаємодії учасників систем спільного споживання повинні будуватися з урахуванням принципів менеджменту, адаптованих до специфіки цифрової трансформації, що визначає перспективи розвитку таких систем з метою підвищення конкурентоспроможності та ступеня інноваційності учасників, якими виступають організації, їх об'єднання, цифрові платформи, а також окремі індивіди.

При цьому забезпечується цілісність генерованої та оброблюваної інформації, тоді як використання цифрових платформ відіграє роль драйвера змін, полегшуючи створення та розповсюдження інноваційних бізнес-моделей у секторі спільного споживання. У свою чергу, використання більш досконалого інформаційно-аналітичного забезпечення та інноваційних бізнес-моделей дає змогу найкращим чином відслідковувати та оцінювати потреби клієнтів для їх максимального задоволення за допомогою застосування аналітики великих даних та систем штучного інтелекту, швидкої адаптації та перебудови в умовах зовнішнього середовища, що змінюється, та активного обміну знаннями, інформацією та інноваційними ідеями [5].

Тим самим, зміни вносяться до різних підсистем менеджменту організації, включаючи інформаційний менеджмент, виробничий менеджмент, інноваційний менеджмент, комунікації, організацію взаємодії зі споживачами, управління про-

суванням фірми, маркетингові технології та інші. Зазначене підтверджує перспективність переходу до використання бізнес-моделей спільного споживання та розширення складу учасників відповідних економічних систем на тлі розвитку процесів цифрової трансформації, включаючи платформування, вдосконалення Інтернет-технологій та використання штучного інтелекту [5].

Спільне споживання (далі – СС) призвело до створення нових ринків для здійснення міжорганізаційної взаємодії, які раніше були неможливими. СС стрімко розвивається і незабаром принесе користь усьому світу.

Сутність спільного споживання (СС): поділися тим, що в тебе в надлишку, з тим, хто цього потребує. Така форма особливо затребувана серед споживачів, які прагнуть нижчих цін на різноманітні товари та послуги; можливість отримати доступ до дорогих товарів або до тих, що потребують складного технічного обслуговування речей, якими тимчасово не користуються їхні власники. СС призвело до поведінкової зміни: люди більше не хочуть володіти, а хочуть споживати. СС розвивається, розширюються сфери та форми її застосування. Відбувається перехід від індустріального суспільства до СС, заснованому на цифровій взаємодії [6].

На сьогоднішній день існує велика кількість компаній, діяльність якої заснована на принципах СС у різних секторах економіки. У дослідженнях PwC зазначається, що близько 78% споживачів вважають, що модель СС призводить до скорочення витрат. Дослідниками було визначено базові критерії привабливості СС: зручний доступ

(28%), широкий вибір (32%), найкраща ціна (56%) [6].

Розвиток концепції СС, як показано вище, йде високими темпами, які багато в чому випереджають готовність законодавчого регулювання такої діяльності, тому концепції СС погано вписується в існуюче законодавство, а нові форми ще не створені. Багато в чому це зумовлено недостатнім нормативним та правовим регулюванням спільного споживання (СС). Вимагають розвитку чи вдосконалення також багато організаційно-економічних, управлінських, трудових, соціальних, правових та інших проблем СС.

Висновки. Доведено, що масштабність проблем державної цифрової (інформаційної) політики в Україні, пояснюється стрімким розвитком цифрової економіки, отже, цифрові методи та інструменти, що використовуються в процесі управління системами спільного споживання, вимагають постійної адаптації до змін, оновлення вимог до публічного менеджменту для активного впровадження в діяльність сучасних організацій.

Визначено особливості та роль цифрової платформатизації, як одного з драйверів впровадження цифрових технологій в управлінні економічними системами, їх роль та значення у вдосконаленні комунікації між організаціями, людьми та соціально-економічними системами, у становленні та розвитку системи спільного споживання – сталої глобальної організаційно-економічної моделі, яка міцно увійшла в життя та активно розвивається, яка набула такого масштабу, що вже сьогодні становить альтернативу ринкової економіки на світовому рівні.

REFERENCES:

1. Aristova, I.V., (2000), "State information policy and its legal support". *Visnyk Kharkivs'koho natsional'noho universytetu vnutrishnikh sprav.*, Vol. 10, pp. 83-88.
2. Zhuravskiy, V.S., Rodionov, M.K. and Zhylyaiiev, I.B., (2004). *Ukraina na shliakhu do informatsijno-ho suspil'stva*. [Ukraine on the way to the information society] Politekhnika, Kyiv. Ukraine.
3. Malyk, Ya.J., (2015), "Information security of Ukraine: state and prospects for development" *Efektivnist' derzhavnoho upravlinnia*, vol. 44 (1), pp. 13-20
4. (2021), *Natsional'na stratehiia spryiannia rozvytku hromadians'koho suspil'stva v Ukraini na 2021 – 2026 roky* [National strategy for promoting the development of civil society in Ukraine for 2021-2026] Zatverdzhena Ukazom Prezydenta Ukrain vid 27 veresnia 2021 roku № 487/2021/https://www.president.gov.ua/ documents/4872021-40193). (Accessed 25 oct 2024).
5. Skoryk O.O., Riabokon' N.P. (2020), "Digital transformation of the public management model: foreign experience and domestic realities". *Elektronne «Derzhavne upravlinnia: udoskonalennia ta rozvytok»*. vol 7. pp. 3-17. URL: http://www.dy.nayka.com.ua/pdf/7_2020/52.pdf).
6. Steblyna N.O. (2020), "Components of Digitization of politics: digital forum, digital capital and the structure of digital opportunities" *Naukovyj zhurnal «Politykus»*. Vypusk 5. pp. 126-131.